

Nieuwe broedgevallen van de Morinelplevier (*Charadrius morinellus*) in Oostelijk Flevoland

door

N. MARRA

(met Plaat 1)

(New breeding-records of the Dotterel in Oostelijk Flevoland)

Na de ontdekking van het broedgeval van de Morinelplevier in Oostelijk Flevoland in 1963 (Limosa 37: 1—4, Vogeljaar 11: 109—113) was ik er van overtuigd, dat in hetzelfde jaar meerdere Morinelplevieren in Oostelijk Flevoland hadden gebroed, hetgeen uit genoemde publicaties moge blijken.

Er bestonden dan ook gegronde redenen ook in 1964 de nodige aandacht te wijden aan de Morinelplevier omdat het aantonen van nieuwe broedgevallen een bevestiging zou kunnen zijn van mijn mening, dat in Oostelijk Flevoland een populatie van deze plevier zich tracht te ontwikkelen.

In 1963 zagen wij op 12 mei de eerste Morinelplevieren in genoemd gebied. In 1964 was op 26 april reeds een troep van 76 exemplaren in dit terrein aanwezig. Wij kregen de indruk, dat deze vogels op het moment van onze aanwezigheid in het gebied arriveerden. De plevieren gedroegen zich zeer „opgewonden” en maakten de indruk het terrein te verkennen. In de daarop volgende dagen hoorden wij van verschillende waarnemers dat zij in hetzelfde gedeelte van de polder troepen Morinelplevieren hadden gezien.

Het viel ons op, dat de vogels zich niet — zoals in 1963 — bepaalden tot één akker, maar zich vrij snel verspreidden over een groter gebied. Vaak werden baltschandelingen vertoond en een aantal waarnemers wist mij te berichten, dat zij copulaties hadden gezien. Ook het draaien van nestkuiltjes werd vele malen geobserveerd.

Ik meen nu met zekerheid te mogen zeggen, dat het vooral de wijfjes zijn die balts vertonen en de nestkuiltjes draaien. Het zijn ook de wijfjes die de territoria verdedigen.

Op 12 mei bevond ik mij met mijn zoon Nico in het betreffende gebied om te trachten een nest te vinden. Wij hadden het geluk in de loop van de morgen op een akker met vlas van enkele centimeters hoogte een solitair mannetje van de Morinelplevier te ontdekken. Na de vogel geruime tijd door de kijker te hebben gevolgd zagen wij het exemplaar de broedhouding aannemen waarna de vogel tussen de lage vlasplantjes toch duidelijk zichtbaar bleef. Het kostte toen weinig moeite te constateren, dat deze Morinel zat te broeden op drie eieren. Daar het nest slechts $\pm$ 40 meter vanaf een weg lag, waren wij van mening dat dit nest ongetwijfeld door meerdere waarnemers zou worden ontdekt. Nog dezelfde dag hebben wij het nest getoond aan J. F. Sollie uit Dronten. De broedende vogel was bijzonder mak en kon tot op zeer korte afstand worden benaderd.

Foto: N. MARRA

Fig. 1. Broedend ♂ van de Morinelplevier (*Charadrius morinellus*) in een vlasveld, Oostelijk Flevoland, 15 mei 1964.
(♂ of the Dotterel, breeding in a field of flax, Oostelijk Flevoland, May 15th, 1964).

Foto: J. BERG

Fig. 2. Nest van een Morinelplevier (*Charadrius morinellus*) in een erwtenveld, Oostelijk Flevoland, 18 mei 1964.
(Nest of a Dotterel in a field of peas, Oostelijk Flevoland, May 18th, 1964).

Onze gedachte, dat het nest ook door anderen zou worden gevonden, werd al spoedig bevestigd toen wij vernamen dat het legsel reeds eerder (op 9 mei) was gevonden door L. van Dijk uit Ermelo. Het nest bevatte toen twee eieren waarop de vogel reeds vast zat te broeden. Het wijfje van dit paar bevond zich toen nog in de naaste omgeving van het nest.

Op 10 mei heeft van Dijk het terrein weer bezocht, nu in gezelschap van N. v. d. Beek en J. Karssen uit Ermelo. Het nest bevatte op deze datum drie eieren. Het wijfje werd niet meer waargenomen.

Na informatie bij de bedrijfsleiders van enige in de nabijheid liggende boerderijen bleek ons, dat er voor het gevonden legsel ernstig gevaar dreigde omdat de betreffende kavel vlas op 15 mei zou worden bespoten met een onkruidodend middel, terwijl bovendien op een later tijdstip als groenbemesting tussen de vlasregels nog Hopperupsklaver zou worden gezaaid.

Enigszins tegen onze zin waren wij daarom genoodzaakt aan een vrij groot aantal personen (bedrijfsleiders, landarbeiders, vlascommissieairs en zg. loonspuiters) de juiste plaats van het nest bekend te maken in het vertrouwen, dat door in gezamenlijk overleg te treffen maatregelen het nest bij de verschillende werkzaamheden zou kunnen worden gespaard.

Op 15 mei waren J. Taapken, Jan Marra en schrijver van dit artikel reeds vroeg in het terrein om toeschouwers te zijn bij de uit te voeren landbouwwerkzaamheden en om — zo dit nog nodig mocht zijn — hulp en advies te verstrekken voor het behouden van het zeldzame legsel.

Vóór met het werk werd begonnen vonden wij op een naastgelegen akker met vlas nog een nest van een Morinelplevier. Dit exemplaar zat op twee eieren te broeden. Het wijfje werd niet waargenomen. Daar volgens mededelingen op deze akker geen nieuwe werkzaamheden zouden worden uitgevoerd, meenden wij op dit nest geen aandacht te moeten vestigen.

In de loop van de dag hebben wij ons er met veel waardering van kunnen overtuigen, dat de landbouwwerkzaamheden met zoveel zorg werden verricht, dat op dat moment noch de broedende vogel, noch het legsel ook maar enige schade opliepen. In een zeer ruime boog (ong. 75 m) om het nest werd niet gespoten met het onkruidodende middel en toen wij in de late namiddag het terrein verlieten, zat de Morinel nog vast te broeden.

Vermeldenswaard is, dat wij op deze dag in het broedterrein een troep van 31 Morinelplevieren aantroffen. Naar onze mening waren dit zonder uitzondering wijfjes. Op een latere datum zag Sollie een troep van 19 exemplaren. Naar zijn mening waren dit ook wijfjes. Deze waarnemingen kunnen er op wijzen, dat de wijfjes zich na het leggen van de eieren nog enige tijd in troepverband ophouden in de polder.

Op 16 mei kon L. van Dijk zich er vanaf de weg van overtuigen, dat ook toen de vogel nog rustig op de eieren zat.

Op 18 mei vond Taapken beide nesten verlaten. De eieren voelden koud aan en de broedende vogels waren verdwenen.

Op 23 mei heb ik het eerstgevonden legsel van drie eieren verzameld.

Eén ei was aan de spitse pool licht beschadigd. Dit legsel bevindt zich thans in de collectie van het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden.

De twee eieren van het andere legsel waren totaal verpletterd. Waarschijnlijk was dit gebeurd door een landbouwtrekker die onderweg was naar een andere kavel.

Het is mij bekend, dat het eerste nest door vele waarnemers is gezien en het is een voor de hand liggende gedachte, dat de verstoring van dit legsel is te wijten aan de te grote belangstelling. Ik heb hierover een andere mening. Het tweede legsel, dat maar aan drie personen bekend was en dat na de vondst niet meer werd bezocht, werd immers verlaten aangetroffen op dezelfde datum als het eerste nest.

Ik geloof dan ook, dat de broedende vogels hun nest hebben verlaten, mogelijk zelfs de dood hebben gevonden door de bespuiting van hun voedselgebied met het onkruid dodende middel Anatil. Het komt mij nl. niet onmogelijk voor, dat het voedsel van de Morinelplevieren door de bespuiting zodanig wordt vergiftigd, dat de vogels hiervan het slachtoffer worden. Het doel — het doden van onkruid — zou dan wel ver worden voorbijgeschoten. Laboratoriumproeven zullen hier misschien de waarheid aan het licht kunnen brengen.

Op 17 mei werd een derde legsel van drie eieren gevonden door de heren Rolf Schlenker en Heldt Jr. uit Kiel (Duitsland), die A. A. Tjittes uit Harderwijk later schriftelijk van hun vondst op de hoogte stelden. Helaas was hun omschrijving van de nestplaats niet zo duidelijk, dat wij aan de hand hiervan dit nest konden terugvinden.¹⁾

Op een later tijdstip kreeg Sollie een mededeling van enige landarbeiders, dat zij op een akker met vlas nog een vierde nest met drie eieren hadden gevonden waarvan één ei door een landbouwtrekker was vernield.²⁾ Ook dit nest kon niet worden teruggevonden.

Resumerend kan worden gezegd, dat in 1964 in het noordelijk deel van Oostelijk Fleyoland tenminste drie Morinelplevieren en mogelijk zelfs vier paren een broedpoging hebben gedaan. Van geen van deze broedgevallen kan met zekerheid worden medegedeeld, dat het is geslaagd. Er kan worden aangenomen, dat behalve de genoemde broedgevallen nog meer Morinelplevieren in dit deel van de polder hebben gebroed.

Helaas is het wel zeker, dat Morinelplevieren die een broedpoging doen in het vlas, geen kans hebben hun legsel uit te broeden. De legsels in de tarwe zullen meer kans van slagen hebben omdat in de tarwe minder of niet wordt gewerkt. Dit betekent, dat de uitbreiding van het broedvogelbestand van de

¹⁾ Dit lag in een erwtenveld aan de andere zijde van de weg, waar de heer Marra zijn twee nesten vond, verder van de hoofdweg af, dicht bij de boerderij voorbij de brug over het kanaal dat de zijweg kruist. Zie foto 2 op plaat 1 (t.K.).

²⁾ Dit lag aan de andere zijde van de weg, pal tegenover de kavel met de nesten, gevonden door de heer Marra, naar de heer Sollie mij mededeelde. Hier was reeds op 14 mei een exemplaar gesignaleerd door vogelwachter van den Berg, assistent A bij het Staatsbosbeheer (t.K.).

Morinelplevier in deze polder zeer zal worden beperkt als geen bijzondere voorzieningen kunnen worden getroffen voor de in het vlas broedende vogels.

Naschrift van de redactie:

De heer van den Berg deelde mij nog mede, dat hij op 29 mei een Morinelplevier met zeker 2 pulli zag bij het kruispunt Swifterringweg-Rendierweg; de oude vogel kwam later alarmerend de weg op.

Er zijn dus in ieder geval tenminste vijf broedpogingen vastgesteld; slechts van één hiervan staat het slagen vast, van twee andere het mislukken, terwijl van de overige twee het resultaat niet bekend is (t. K.).

SUMMARY:

New breeding-records of the Dotterel in Oostelijk-Flevoland

In 1964 three — possibly four — nests of the Dotterel were found in Oostelijk Flevoland, one of the new polders in the former Zuyderzee. The nests lay in fields of flax (see fig. 1), only one in a field of peas (see fig. 2). Furthermore one adult with at least two young-ones was seen in an other part of this new polder. Unfortunately at least two nests were abandoned by agricultural activities.
